

VERSNELLEN ZONDER DREMPELS

ONDERWIJSBEHOEFTE VAN EXCELLENTE
LEERLINGEN IN KAART GEBRACHT

VERSNELLINGSWIJZER

Deze uitgave maakt onderdeel uit van het product 'Versnellen zonder drempel'. Dit product is voortgekomen uit een door 'BCO Onderwijsadvies' en 'IJsselgroep Educatie Dienstverlening' ingediend voorstel ten behoeve van de 'Call for Proposals 2013-2014', uitgezet door School aan Zet.

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan:

School aan Zet

Postbus 556, 2501 CN Den Haag

e-mail: secretariaat@schoolaanzet.nl

Titel: Versnellen zonder drempel

Auteur(s)

BCO Onderwijsadvies Venlo, drs. J. Verlinden

IJsselgroep Educatieve Dienstverlening Zwolle

drs. B. Oostindie, drs. N. Bouwman en MSc. M. Ottink

m.m.v.

Centrum voor begaafdheidsonderzoek Nijmegen en dr. L. Hoogeveen

Coördinatie: School aan Zet

Vormgeving en fotografie: Joeri Multimedia

School aan Zet wordt uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van OCW, de PO-Raad en de VO-raad.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
2. Een overzicht van de fasen en stappen	5
2.1 Fase Waarnemen	5
2.2 Fase Begrijpen	5
2.3 Fase Plannen	12
3. Versnellingswijzer	13
3.1 Waarnemen	13
3.2 Begrijpen	15
3.2.1 Aanleg en vaardigheden	15
3.2.2 Gesprek met de leerling over onderwijsbehoeften	19
3.2.3 Werkhouding	20
3.2.4 Sociale en emotionele ontwikkeling	22
3.2.5 Fysieke ontwikkeling	24
3.2.6 Samenvatting: de leerling in beeld	26
3.2.7 Onderwijsbehoeften	28
3.2.8 Omgeving	29
3.3 Plannen	19
Bijlage 1 - Doelen voor excellente leerlingen	34
Bijlage 2 - Ondersteuningsbehoeften van excellente leerlingen	35
Bijlage 3 - Overzicht van leerlingprofielen in relatie tot onderwijsbehoeften	36

Voor een uitgebreide toelichting op de inhoud en vormgeving van de versnellingswijzer verwijzen we naar de verantwoording. We beperken ons hier tot een beschrijving van het doel, opzet van het instrument en het praktische gebruik ervan. Bij het gebruiken van de versnellingswijzer is belangrijk dat u zich realiseert dat het hier niet gaat om een test, maar om een handreiking bij het gesprek over een passend onderwijsaanbod voor een begaafde leerling. Het gesprek kan worden gevoerd in een kleine groep bestaande uit bijvoorbeeld de intern begeleider, de leerkracht(en) en betrokken ouders. Als voorbereiding op het invullen van de versnellingswijzer, en het gesprek dat erop volgt, is het goed om alle leerlinggegevens (met name observatie-, toets- en onderzoeksresultaten) bij de hand te hebben. Bij de voorbereiding hoort ook een gesprek met de leerling. Dit wordt verderop in deze handleiding toegelicht.

Doel

Het doel van de versnellingswijzer is om intern begeleider en leerkracht te helpen bij het nemen van de beslissing om een leerling wel of niet te laten versnellen. Met versnellen bedoelen we hier een klas overslaan.

Versnellen kan nooit zonder verrijken. Lees daarom steeds bij de term 'versnellen': 'versnellen en verrijken'. Lees bij de term 'verrijken': 'compacten en verrijken'.

Waar het gaat om de leerling, spreken we vanwege de leesbaarheid over hij/hem/zijn.

Opzet

We werken volgens de fasen van het handelingsgericht werken en beantwoorden per fase de volgende cruciale vragen:

Waarnemen	Zien we signalen die duiden op een mogelijke behoefte aan versnellen of verrijken?
Begrijpen	Wijzen kenmerken en onderwijsbehoeften op versnellen of verrijken? Kan versnelling ook praktisch doorgang vinden of zijn er onoplosbare belemmeringen en wordt alsnog gekozen voor uitsluitend verrijking?
Plannen	Hoe pakken we de versnelling aan? Het samenstellen van een plan.
Uitvoeren	Het uitvoeren van een plan.

In de versnellingswijzer zijn met name de fasen waarnemen en begrijpen uitgewerkt. Voor de fase plannen is een format van een handlingsplan beschikbaar.

EEN OVERZICHT VAN DE FASEN EN STAPPEN

2.1 Fase Waarnemen

Er worden aandachtspunten geboden die de leerkracht kan gebruiken om alle excellente prestaties en aanleg te signaleren. Door omcirkeling van ja, ? of nee geeft de leerkracht aan of er een signaal is of niet. Bij één of meerdere signalen gaat de leerkracht over naar de fase begrijpen.

2.2 Fase Begrijpen

Na de fase van het waarnemen volgt de fase van het begrijpen van de kenmerken en het vaststellen van de onderwijsbehoeften.

Onderwijsbehoeften zijn leidend voor de keuze tussen a) compacten en verrijken of b) versnellen en verrijken. Om onderwijsbehoeften vast te stellen beoordeelt de leerkracht relevante kenmerken van de leerling.

In kaart brengen van leerlingkenmerken (1, 3, 4 en 5)

Bij elk kenmerk wordt de score die hoort bij de meest passende beschrijving omcirkeld. Bijvoorbeeld op de volgende wijze.

De leerling kan meestal toe met een korte uitleg	• Kan meestal met een korte uitleg toe	3
	• Kan vaak met een korte uitleg toe	②
	• Kan soms met een korte uitleg toe maar vraagt meestal de standaarduitleg	1
	• Heeft soms aanvullende uitleg nodig	0

Elke uitspraak levert 0 tot maximaal 6 punten op. Een geheel van uitspraken levert een totaalscore waarmee een totaaloverzicht kan worden samengesteld. U loopt op deze wijze 4 hoofdkenmerken van de leerling langs: Aanleg en vaardigheden, werkhouding, sociale en emotionele ontwikkeling en fysieke ontwikkeling.

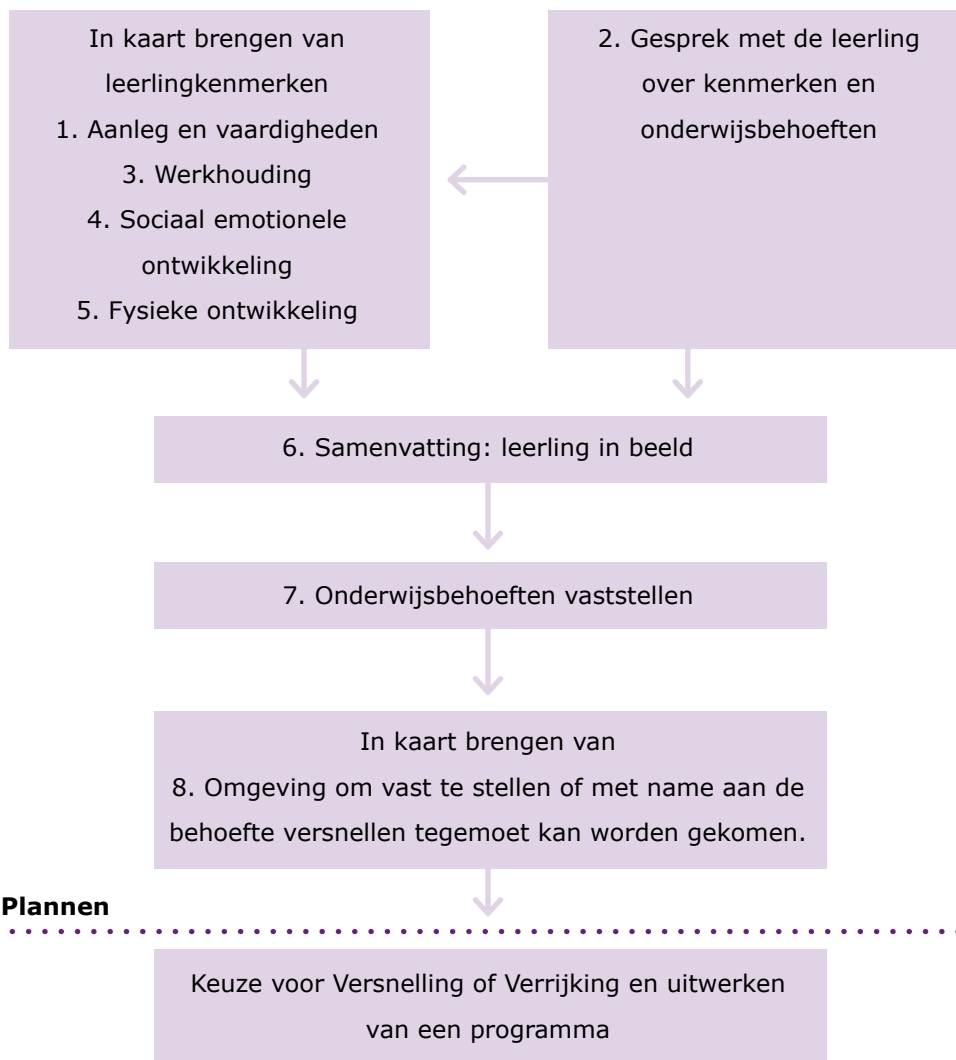
Twee 'waarschuwingen' bij het invullen van deze onderdelen.

- Onderpresteerders zullen allicht laag scoren op enkele onderdelen. Bijvoorbeeld bij aanleg en vaardigheden, en zeker bij werkhouding en sociaal-emotionele ontwikkeling. Een goede werkhouding is bijvoorbeeld nooit ontwikkeld doordat het kind een te makkelijk onderwijsaanbod heeft gehad.
- Een specifiekere vorm van onderpresteren zien we als leerlingen een zeer perfectionistische of kritische houding hebben. Doordat zij te ver doordenken bij testen of toetsen, scoren zij scoren laag op aanleg en vaardigheden. Het is van belang dat degene die de test of de toetsen heeft afgenomen, dit observeert en zijn bevindingen deelt met degene die de versnellingswijzer invult.

Fase Waarnemen

Vaststellen van signalen die duiden op behoefte aan versnelling en of verrijking

Fase Begrijpen

Figuur 1: schematische weergave van de versnellingswijzer

Het gesprek met de leerling over onderwijsbehoeften (2)

Het gesprek met de leerling over onderwijsbehoeften verdient speciale aandacht. Hoewel in principe alle onderwerpen van de versnellingswijzer gespreksonderwerp kunnen zijn is het doel van dit onderdeel onderwijsbehoeften vast te stellen, en wel vanuit het perspectief van de leerling zelf. Dit is wezenlijk voor een goede afstemming. Het gaat dan om de volgende vragen:

- a. Wat wil de leerling leren?
- b. Welke ondersteuning heeft hij daarbij nodig?

De hieruit resulterende behoeften kunnen worden vergeleken met de behoeften die de leerkracht afleidt uit andere bronnen: bijvoorbeeld eigen inzicht in leerlingkenmerken, teamopvattingen over het belang van bepaalde doelen en ondersteuningsbehoeften, wetenschappelijke inzichten over wat werkt en wat niet werkt.

De leerkracht heeft het volgende nodig voor het gesprek met de leerling:

- Een open mind.
- Gespreksvaardigheden.
- Inzicht in mogelijke doelen die aan de leerling kunnen worden voorgelegd en met de leerling kunnen worden besproken.
- Inzicht in mogelijke ondersteuningsbehoeften van (excellente) leerlingen.

Voorop staat een open mind: het echt willen begrijpen van de leerling en dus bijvoorbeeld ook dingen willen horen die de leerkracht nog niet kent: een open, echte en nieuwsgierige houding. Gespreksvaardigheden vloeien hieruit voort: de leerling in een situatie brengen waardoor deze zich open stelt, open vragen stellen, parafraseren, samenvatten enzovoorts. Voor nadere informatie verwijzen we naar de volgende bronnen:

- Het boek 'Luister en zie mij' van Annita Smit, en de bijbehorende downloads op www.talento.nl
- Het boek 'Luister je wel naar míj' van Martine Delfos

Voor een overzicht van mogelijke doelen zie de doelen en vaardigheden lijst van de SLO bijlage 1. Voor mogelijke ondersteuningsbehoeften passend bij excellente leerlingen zie bijlage 2.

Samenvatting: leerling in beeld (6 en 7)

De daarna volgende bladzijden in de versnellingswijzer dienen om tot een overzicht te komen en onderwijsbehoeften beknopt te beschrijven. Deze samenvatting bestaat uit drie delen:

- Score-overzicht met ruimte om belemmerende en stimulerende factoren te beschrijven;
- een duiding van het profiel van de leerling;
- deel 7: een deel met een eindconclusie ten aanzien van onderwijsbehoeften en specifiek die met betrekking tot versnelling en verrijking

Kenmerken: noteer de scores op basis van het voorgaande en neem de belangrijkste belemmerende en stimulerende factoren over.

Sterkte kenmerk	Behoeftte aan verrijking of andere opties					Behoeftte aan versnelling met verrijking						Belemmerende en stimulerende factoren	
						Twijfel		Sterk		Zéér sterk			
1. Aanleg en vaardigheden	1	5	10	15	19	20	25	26	33	34	39	43	
3. Werkhouding	1	3	5	7	10	11	14	15	18	19	23	25	
4. Sociale en emotionele ontwikkeling	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5. Fysieke ontwikkeling	1				2	3	4	5	6	7	8	9	

Profiel: onderstreep onderstaande kenmerken en stel vast aan welk profiel (Betts en Neihart) de leerling voldoet. Ieder profiel heeft specifieke behoeften.

<ul style="list-style-type: none"> • Aangepast/succesvol (3 vd 4) <ul style="list-style-type: none"> - Levert goede prestaties - Is perfectionistisch - Vermijdt risico - Zoekt bevestiging van leerkracht 	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfsturend/autonoom (5 vd 7) <ul style="list-style-type: none"> - Goede sociale vaardigheden - Werkt zelfstandig - Ontwikkelt eigen doelen - Werkt zonder bevestiging - Is creatief - Komt op voor eigen opvattingen - Neemt risico 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitdagend/creatief (4 vd 5) <ul style="list-style-type: none"> - Is creatief - Komt op voor eigen opvattingen - Is competitief - Grote stemmingswisselingen - Is eerlijk en direct 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderduikend (3 vd 4) <ul style="list-style-type: none"> - Ontkent zijn/haar begaafdheid - Vermijdt uitdaging - Zoekt sociale acceptatie - Wisselt in vriendschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • Risicoleerling (5 vd 6) <ul style="list-style-type: none"> - Is creatief - Zoekt buitenschoolse uitdaging - Isoleer zichzelf - Verstoort - Presteert gemiddeld of minder - Bekritiseert zichzelf en anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Dubbel bijzonder (3 vd 4) <ul style="list-style-type: none"> - Heeft kenmerken van leer-en/of gedragsproblemen - Werkt inconsistent - Presteert gemiddeld of minder - (mogelijk als gevolg van eerste) - Verstoort of reageert af
--	--	--	---	--	---

De functies van het puntenoverzicht in dit blad zijn:

- Een eerste globaal overzicht over de behoeftes aan verrijken dan wel versnellen
- Ondersteuning bieden bij het formuleren van stimulerende en belemmerende leerlingfactoren.

Hieronder ter toelichting een stukje van het profiel. De kolom B&S staat voor belemmerende en stimulerende factoren en is niet volledig afgebeeld. De totaalscore bij aanleg en vaardigheden blijkt bij een bepaalde leerling 34 te zijn en is in het profiel omcirkeld. Niet genoemde scores kunnen met de hand tussen de omringende getallen worden genoteerd, 40 bijvoorbeeld in de ruimte tussen 39 en 43.

Sterkte kenmerk	Behoefte aan verrijking of andere opties	Behoefte aan versnelling met verrijking			Belemmerende en stimulerende factoren
		Twijfel	Sterk	Zéér sterk	
1. Aanleg en vaardigheden	1 5 10 15 19	20 25	26 33	34 39 43	
Etc.					

Het ziet er naar uit dat bij deze leerling aanleg en vaardigheden vooral 'zéér sterk' uit de bus komen. Daarmee wijst deze score wat dit gedeelte betreft op een behoefte aan versnelling met verrijking. Toch kunnen naast stimulerende factoren belemmerende factoren voorkomen op dit punt bij deze leerling. Deze kunt u noteren onder het kopje belemmerende en stimulerende factoren. Stimulerend kan bijvoorbeeld zijn dat de leerling een voorsprong laat zien van meer dan een jaar. Belemmerend kan bijvoorbeeld zijn: de scores fluctueren nog wel eens.

Wanneer u dit heeft gedaan voor de 4 kenmerken, kijkt u of u één van de 6 leerlingprofielen kunt herkennen in uw leerling. U loopt de verschillende beknopte beschrijvingen langs en onderstreept voorkomende kenmerken.

Bijvoorbeeld als volgt:

<ul style="list-style-type: none">• Aangepast/succesvol (3 vd 4)<ul style="list-style-type: none">- Levert goede prestaties- Is perfectionistisch- Vermijdt risico- Zoekt bevestiging van leerkracht	<ul style="list-style-type: none">• Zelfsturend/autonoom (5 vd 7)<ul style="list-style-type: none">- Goede sociale vaardigheden- Werkt zelfstandig- Ontwikkelt eigen doelen- Werkt zonder bevestiging- Is creatief- Komt op voor eigen opvattingen- Neemt risico	<ul style="list-style-type: none">• Uitdagend/creatief (4 vd 5)<ul style="list-style-type: none">- Is creatief- Komt op voor eigen opvattingen- Is competitief- Grote stemmingswisselingen- Is eerlijk en direct
---	--	--

Omdat 3 van de 4 kenmerken van het type aangepast en succesvol voorkomen wordt dit type aangekruist. Dit helpt u bij een nadere bepaling van de onderwijsbehoeften van de leerling. In de bijlage vindt u voorbeelden van onderwijsbehoeften bij de 6 leerlingprofielen.

Na de samenvatting (leerling in beeld) bepaalt u de tussenbalans. U bepaalt welk(e) doel(en) en onderwijsbehoeften bij deze leerling per saldo aan de orde zijn. Dit doet u op basis van de volgende input of inspiratiebronnen, te weten:

- Het gesprek met de leerling, zie de aantekeningen bij 2
- Het puntenprofiel met omschrijving van belemmerende en stimulerende factoren;
- Het leerlingprofiel; met zijn kenmerkende behoeftes.

Voor de conclusie over de hoofdkoers die u gaat varen, namelijk compacten / verrijken dan wel versnellen/verrijken laat u zich leiden door de volgende informatie:

- de / het zojuist beschreven doel(en) en onderwijsbehoeften
- het puntenoverzicht: op welke algemene behoefte wijzen de kenmerken?

In kaart brengen van omgeving (8)

Wanneer mocht blijken dat de leerling in de eerste plaats behoefte heeft aan versnellen/verrijken, is de omgeving daar dan klaar voor? Dat is de hamvraag die in dit onderdeel aan de orde komt. In kaart wordt gebracht de al dan niet ondersteunende rol van leerkracht, team, ouders, broertjes en zusjes en groep. Opnieuw wordt hiervoor het puntensysteem gebruikt. De totaalscore die u aan het einde van dit blok kunt weergeven – zoals in het volgende voorbeeld – geeft u een indicatie.

Mogelijkheid van versnelling en verrijking op grond van omgevingsfactoren

Omcirkel of noteer de juiste score

Accent op verrijking en andere opties											Mogelijkheid van versnelling met verrijking									
											Twijfel			Zeker			Zéér zeker			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	20	22	25

In dit voorbeeld is 14 gescoord. Dit komt overeen met twijfel over de mogelijkheid om te versnellen. Meerdere partijen zijn mogelijk niet klaar voor versnellen. Als in de voorgaande fase dergelijke twijfel ook al naar voren kwam lijkt versnelling niet verstandig. In een ander geval is het zinvol nog eens goed na te gaan of de twijfel door het nemen van maatregelen kan worden weggenomen.

2.3 Fase Plannen

In de fase begrijpen heeft u onderwijsbehoeften vastgesteld. In de fase plannen neemt u een besluit over het tegemoet komen aan die onderwijsbehoeften. Dit bestaat uit twee onderdelen:

- Om te beginnen neemt u een besluit over wel of niet versnellen.
- Ten tweede bepaalt u op basis van meer inhoudelijke onderwijsbehoeften welke doelen u nastreeft en op welke ondersteuningsbehoeften u inspeelt en hoe: het handelingsplan dus.

Voor beide onderdelen is een format beschikbaar. Wat het besluit betreft wordt u onder andere aangespoord na te denken over degenen die bij het besluit zijn betrokken. Bijzonder aan het format voor het handelingsplan is dat het verwijst naar drie soorten doelen:

- Een leerrendementsdoel voor de instrumentele vaardigheden;
- Meer inhoudelijk doelen voor de overige vakken, bijvoorbeeld zaakvakken voor zover het niet gaat om reguliere doelen.
- Extra doelen buiten de reguliere vakken.

De leerrendementsdoelen hebben natuurlijk te maken met eventuele versnelling of behoud van leerrendement. Door middel van rendementspercentages en vaardigheidsscores kan op dit vlak richting worden gegeven. De inhoudelijke doelen bij de overige vakken hebben betrekking op uitbreiding van doelen op dit terrein: verdieping of verbreding. De laatste categorie doelen betreft inhouden en vaardigheden die buiten het reguliere vakkenpakket vallen. Denk bijvoorbeeld aan doelen van de DVL.

3.1 Waarnemen

Signaal dat wijst op behoefte aan versnellen of verrijken.

Hoofduitspraak	Deeluitspraak	Concretisering	
Er is sprake van een leer-/ontwikkelingsvoorsprong op meerdere gebieden.	Blijvend of zelfs toenemend hoge scores op rekenwiskunde en taalgebied.	Scoort op Cito-toets R&W (of Rekenen voor Kleuters) èn Begrijpend lezen (of Taal voor Kleuters) => I of A+	Ja ? Nee*
Er zijn aanwijzingen dat het kind (hoog) begaafd is.	Kind toont voorsprong op andere cognitieve terreinen.	Andere Cito-toetsen => I of A en / of in groep 1-2: hoge beoordelingen op observatie-instrument tav: Taal - Rekenen - Andere cognitieve ontwikkelingsaspecten	Ja ? Nee
	Anderen / volwassenen die het kind goed kennen melden voorsprong.	Ouders zien duidelijke cognitieve voorsprong. Collega ziet duidelijke cognitieve voorsprong.	Ja ? Nee
	Er is sprake van een hoge score bij Intelligentie-onderzoek of op SIDI-3 / DHH	Scoort op begaafd of hoog-begaafd niveau op een IQ-test of begaafdheidsbeoordelings-instrument.	Ja ? Nee
	Dit kind zoekt omgang met mede-leerlingen met een hoger ontwikkelingsniveau.	Kind speelt met oudere kinderen - Kind zoekt ontwikkelingsgelijken op.	Ja ? Nee

Er zijn signalen van onvoldoende welbevinden op school.	Hardnekkige en groeiende sociaal-emotionele problemen. Kind gaat met tegenzin naar school	Dit blijkt uit een gedragsbeoordelingsinstrument Bijv. SCOL/VI-SEON/ZIEN en/of Gesprek met het kind Informatie van ouders	Ja ? Nee
---	---	---	-----------------

*Omcirkel uw keuze

Aantal keren ja:

Conclusie bij tenminste 1x ja (de laatste 'ja' moet zijn gecombineerd met één andere ja):

- Er zijn mogelijk onderwijsbehoeften die wijzen op versnellen of verrijken.
- Vul de lijst verder in.

3.2 Begrijpen

3.2.1 Aanleg en vaardigheden

Hoofduitspraak	Deeluitspraak	Operationalisatie	Uitkomst
Er zijn aanwijzingen dat vrijwel alle reguliere leerdoelen van het leerjaar zijn behaald.	De leervorsprong betreft a. tenminste rekenen- & wiskunde en taallezen en b. bedraagt tenminste 0,5 – 1 jaar.	Neem de Cito-toets af van een jaar later * en stel vast: <ul style="list-style-type: none"> • een A of I score = 2 pnt • een B of III-score = 1 pnt • lagere scores = 0 pnt <p>Cito Rekenen en Wiskunde of Rekenen voor Kleuters</p> <p>Cito Begrijpend Lezen of Taal voor Kleuters</p> <p>Groep 3-8: Bij andere vakken of vaardigheden (bijv. Woordenschat) blijkt overwegend voornoemde voorsprong</p> <p>of</p> <p>Uit het observatie-instrument voor groep 1-2 blijkt overwegend voornoemde voorsprong.</p>	<p>2 1 0</p> <p>2 1 0</p> <p>2 1 0</p> <p>2 1 0</p>
Doelen of hiaten zullen ook in de toekomst versneld kunnen worden gehaald of ingevuld. De leerling toont een hoge cognitieve aanleg.	Laat stabiel hoge scores zien.	Stel vast hoe vaak op de Cito-toetsen achtereen A- of I-scores zijn gehaald: <ul style="list-style-type: none"> • 3 x achtereenvolgens = 2 pnt • 2 x achtereenvolgens = 1 pnt • 1x = 0 pnt <p>Cito Rekenen en Wiskunde of Rekenen voor Kleuters</p> <p>Cito begrijpend lezen of Taal voor Kleuters</p> <p>Onvoldoende toetsgegevens (bij kleuters)</p>	<p>2 1 0</p> <p>2 1 0</p>

	<p>Het leerproces laat een progressieve groei zien.</p>	<p>Vaardigheidsgroei was tussen de twee laatste reguliere toetsmomenten: *</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duidelijk meer dan 100% = 2 pnt • Normaal (100%) = 1 pnt • Duidelijk minder dan 100% = 0 pnt <p>Cito Rekenen en Wiskunde of Rekenen voor Kleuters 2 1 0</p> <p>Cito Begrijpend Lezen of Taal voor Kleuters 2 1 0</p> <p>Onvoldoende toetsgegevens (bij kleuter groep 1) 1</p>	<p>1</p>
	<p>De leerling kan meestal toe met een korte uitleg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kan meestal met een korte uitleg toe 3 • Kan vaak met een korte uitleg toe 2 • Kan soms met een korte uitleg toe maar vraagt meestal de standaarduitleg 1 • Heeft soms aanvullende uitleg nodig 0 	
	<p>Er is sprake van een groot (cognitief) leervermogen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • IQ >144 6 • IQ 130-144 4 • IQ 115-129 2 • IQ is niet bekend 0 	
	<p>Heeft geschatte cognitieve capaciteiten die vergelijkbaar zijn met het gemiddeld niveau van de volgende groep.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijk boven gemiddeld niveau van de volgende groep 6 • Ruim gemiddeld niveau van de volgende groep 4 • Krap gemiddeld niveau van de volgende groep 2 • Beneden gemiddeld niveau van de volgende groep 0 	

	Er is geen leerstoornis	<ul style="list-style-type: none"> • Er is geen sprake van een leerstoornis • Er is een leerstoornis op verbaal of nonverbaal gebied 	4 0
De leerling toont een hoge creatieve aanleg	De leerling is goed in het oplossen van problemen en vraagstukken die niet eerder behandeld zijn.	<ul style="list-style-type: none"> • Bedenkt zelfstandig en vlot oplossingen voor ingewikkelde problemen • Bedenkt met enige aanwijzingen oplossingen voor complexe problemen • Bedenkt alleen zelf oplossingen bij alledaagse problemen • Heeft veel hulp nodig bij het oplossen van alledaagse problemen. 	5 3 1 0
	De leerling komt met originele ideeën	<ul style="list-style-type: none"> • Komt met ideeën waar anderen zelden of niet mee komen. • Komt met ideeën die ook door enkele anderen kunnen zijn bedacht • Komt met ideeën die de meerderheid kan hebben bedacht • Toont zeer weinig aan ideeën in vergelijking met anderen. 	5 3 1 0

*1 Ga uit van de laatst afgenomen toets. Bij Begrijpend Lezen zal dat vaak een M-toets zijn.

*2 Let op mogelijk onderpresteren (zie ook handleiding)

Globale onderwijsbehoefte op grond van aanleg en vaardigheden

Omcirkel of noteer de juiste score

Behoefte aan verrijking of andere opties					Behoefte aan versnelling met verrijking							
Beneden gemiddeld tot gemiddeld					Twijfel		Zeker			Zéér zeker		
1	5	10	15	19	20	25	26	30	33	34	39	45

Wanneer de score 19 of lager is vervalt versnelling als optie ook al kunnen scores ten aanzien van volgende aspecten hoger uitvallen. Er is dan sprake van onvoldoende vorderingen of aanleg. In dit geval komt het accent op verrijking te liggen. Het is dan onnodig aspect 8 – Omgeving – te beoordelen.

Aangaande versnelling en verrijking: wat kunt u nu concluderen voor wat betreft Aanleg en Vaardigheden?

Stimulerende factoren:

Belemmerende factoren:

3.2.2 Gesprek met de leerlingen over onderwijsbehoeften

Voer een gesprek met de leerling over volgende punten. Doe dit aan de hand van doelen die zijn te onderscheiden waaronder DVL en een lijst van onderwijsbehoeften (zie bijlagen). Tracht in ieder geval vast te stellen of de leerling naast andere ook reguliere doelen in kortere tijd wil halen.

Welke doelen vindt de leerling van belang?

Waar liggen interesses? Wat doet de leerling graag? Wat verveelt hem/haar snel?

Waar ligt nieuwsgierigheid? Waar is de leerling goed in? Waar heeft hij/zij een hekel aan?

Welke ondersteuningsbehoeften formuleert de leerling?

Wat heeft de leerling nodig om de doelen te kunnen bereiken?

En van wie of wat heeft de leerling dit nodig?

3.2.3 Werkhouding

Hoofduitspraak	Deeluitspraak	Score
Bewustzijn ten aanzien van zichzelf en anderen	<ul style="list-style-type: none"> • Het zelfbeeld is positief en realistisch. • Overschat zijn of haar vaardigheden. • Onderschat zijn of haar vaardigheden. 	<p>2</p> <p>1</p> <p>1</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Kan goed reflecteren op eigen gedrag • Kan enigszins reflecteren op eigen gedrag • Kan vrijwel niet reflecteren op eigen gedrag 	<p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Kan zijn impulsen beheersen • Is impulsief en reageert direct 	<p>2</p> <p>0</p>
De leerling wil versnellen.	<ul style="list-style-type: none"> • Is enthousiast over het overslaan van een klas • Is een beetje tot behoorlijk positief over het overslaan van een klas • Is onzeker over het overslaan van een klas • Geeft aan niet een klas te willen overslaan 	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>
De leerling is gemotiveerd en volhardend.	<ul style="list-style-type: none"> • Voltooit de meeste opdrachten sneller en uitgebreider dan andere klasgenoten. • Voltooit vrijwel alle opdrachten op tijd en laat een positieve houding zien. • Voltooit opdrachten die zijn/ haar interesse hebben. • Voltooit opdrachten niet en lijkt ongeïnteresseerd in schoolwerk. 	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Zoekt actief naar en volhardt in nieuwe veeleisende uitdagingen. <ul style="list-style-type: none"> - Is ontvankelijk voor en enthousiast over nieuwe uitdagingen op school. - Voltooit opdrachten, maar zoekt zelden nieuwe uitdagingen. - Voltooit opdrachten bekwaam, maar inconsequent. - Is ongeïnteresseerd en/of gefrustreerd wanneer nieuwe schoolse uitdagingen aan bod komen. 	<p>4</p> <p>3</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>

De leerling hanteert de juiste leer- en werkstrategieën.	• Past leer- en werkstrategieën uitstekend creatief en flexibel toe, en is snel bereid aangeboden alternatieve strategieën over te nemen	3
	• Past naast aangeboden ook zelfbedachte handige leer- en werkstrategieën op de juiste manier toe	2
	• Past aangeboden leer- en werkstrategieën op de juiste manier toe.	1
	• Past geregeld niet de juiste leer- en werkstrategieën toe	0
	• Kan zijn werk uitstekend plannen en organiseren (doelen en prioriteiten stellen)	3
	• Kan zijn werk redelijk goed plannen en organiseren	2
	• Kan zijn werk niet of nauwelijks plannen en organiseren	0

Globale onderwijsbehoefte op grond van werkhouding.

Omcirkel of noteer de juiste score

Behoefte aan verrijking of andere opties					Behoefte aan versnelling met verrijking							
Beneden gemiddeld tot gemiddeld					Twijfel		Zeker		Zéér zeker			
1	3	5	7	10	11	14	15	18	19	21	23	25

Aangaande versnelling en verrijking: wat kunt u nu concluderen voor wat betreft werkhouding?

Stimulerende factoren:

Belemmerende factoren:

3.2.4 Sociale en emotionele ontwikkeling

Hoofduitspraak	Deeluitspraak	Score
De leerling toont emotionele evenwichtigheid en veerkracht	• Ontvangt feedback en kritiek bedachtzaam en wijzigt gedrag adequaat	3
	• Is zeer gevoelig voor kritiek of opmerkingen	2
	• Reageert agressief en / of defensief wanneer hij/zij kritiek krijgt	1
	• Vertoont een patroon van emotionele stoornissen (bv. depressie, ongepaste emoties en / of interacties, agressief gedrag)	0
De leerling toont positief gedrag	• Gedrag is zeer positief en effectief.	3
	• Heeft geen disciplineproblemen, maar is ook niet voorbeeldig	2
	• Heeft soms problemen met het opvolgen van regels	1
	• Heeft in het verleden regelmatig problemen met opvolgen van regels in de klas, thuis, gemeenschap of met de rechtshandhaving gehad.	0
Zijn/haar relatie met medeleerlingen is adequaat.	• Is vaardig in omgang met leeftijdsgenoten, zowel oudere als jongere medeleerlingen als volwassenen.	4
	• Is vaardig in en geeft voorkeur aan omgang met oudere kinderen of ontwikkelingsgelijken en of volwassenen boven leeftijdsgenoten	3
	• Sociale vaardigheden zijn leeftijdsadequaat	2
	• Sociale vaardigheden blijven achter bij die van leeftijdsgenoten	1
	• Heeft zwakke sociale vaardigheden.	0
Zijn/haar relatie met leerkracht(en) is adequaat	• De contact(en) met de leerkracht(en) die hij / zij heeft of heeft gehad verlopen:	
	- Uitstekend, omdat	3
	- Goed, omdat...	2
	- Redelijk, omdat...	1
	- Stroef, omdat....	0

Globale onderwijsbehoefte op grond van sociaal emotionele ontwikkeling.

Omcirkel of noteer de juiste score

Behoefte aan verrijking of andere opties					Behoefte aan versnelling met verrijking							
Beneden gemiddeld tot gemiddeld					Twijfel		Zeker		Z��r zeker			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Aangaande versnelling en verrijking: wat kunt u nu concluderen voor wat betreft sociaal emotionele ontwikkeling?

Stimulerende factoren:

Belemmerende factoren:

3.2.5 Fysieke ontwikkeling

Hoofduitspraak	Deeluitspraak	Score
Toont een goede zintuiglijke waarneming	<ul style="list-style-type: none"> Toont bovengemiddelde tot hooggevoeligheid m.b.t. zien, horen, smaak, tast etc. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Toont verminderde tot normale gevoeligheid m.b.t. zien, horen, smaak, tast etc. 	0
	<ul style="list-style-type: none"> Toont overgevoeligheid m.b.t. zien, horen, smaak, tast etc. 	0
Toont een goede fysieke aanleg	<ul style="list-style-type: none"> Beschikt over bovengemiddelde spierkracht, snelheid en uithoudingsvermogen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Beschikt over een gemiddelde spierkracht, snelheid en uithoudingsvermogen 	0
	<ul style="list-style-type: none"> Beschikt over een beneden gemiddelde spierkracht, snelheid en uithoudingsvermogen 	0
	<ul style="list-style-type: none"> Heeft een voorsprong in motorische ontwikkeling t.o.v. zijn leeftijdsgenootjes 	2
	<ul style="list-style-type: none"> Is even ver in zijn motorische ontwikkeling als leeftijdsgenootjes 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Is minder ver in zijn motorische ontwikkeling dan zijn leeftijdsgenootjes 	0
Er is sprake van een goede lichamelijke gezondheid en goed lichamenlijk functioneren.	<ul style="list-style-type: none"> Het kind is groter dan de meeste leeftijdsgenootjes 	2
	<ul style="list-style-type: none"> Lengte van het kind komt overeen met de meeste leeftijdsgenootjes 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Het kind is kleiner dan de meeste leeftijdsgenootjes 	0
	<ul style="list-style-type: none"> Toont een bovengemiddelde lichamelijke fitheid, verzuimt zelden. 	2
	<ul style="list-style-type: none"> Toont een normale lichamelijke fitheid, verzuimt gemiddeld 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Toont een beneden gemiddelde lichamelijke fitheid, verzuimt relatief vaak. 	0
	<ul style="list-style-type: none"> Er is geen sprake van een handicap die functioneren merkbaar in de weg staat 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Er is sprake van de volgende handicap die het dagelijks functioneren bemoeilijkt: 	0

Globale onderwijsbehoefte op grond van fysieke ontwikkeling.

Omcirkel of noteer de juiste score

Behoefte aan verrijking of andere opties		Behoefte aan versnelling met verrijking						
Beneden gemiddeld tot gemiddeld		Twijfel		Zeker		Z��r zeker		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Aangaande versnelling en verrijking: wat kunt u nu concluderen voor wat betreft fysieke ontwikkeling?

Stimulerende factoren:

Belemmerende factoren:

3.2.6 Samenvatting: de leerling in beeld

Kenmerken: noteer de scores op basis van het voorgaande en neem de belangrijkste belemmerende en stimulerende factoren over.

Sterkte kenmerk	Behoefte aan verrijking of andere opties	Behoefte aan versnelling met verrijking			Belemmerende en stimulerende factoren
		Twijfel	Sterk	Zéér sterk	
1. Aanleg en vaardigheden	1 5 10 15 19	20 25	26 33	34 39 43	
3. Werkhouding	1 3 5 7 10	11 14	15 18	19 23 25	
4. Sociale en emotionele ontwikkeling	1 2 3 4 5	6 7	8 9	10 11 12 13	
5. Fysieke ontwikkeling	1 2	3 4	5 6	7 8 9	

Profiel: onderstreep onderstaande kenmerken en stel vast aan welk profiel (Betts en Neihart) de leerling voldoet. Ieder profiel heeft specifieke behoeften.

<ul style="list-style-type: none"> • Aangepast/succesvol (3 vd 4) <ul style="list-style-type: none"> - Levert goede prestaties - Is perfectionistisch - Vermijdt risico - Zoekt bevestiging van leerkracht 	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfsturend/autonoom (5 vd 7) <ul style="list-style-type: none"> - Goede sociale vaardigheden - Werkt zelfstandig - Ontwikkelt eigen doelen - Werkt zonder bevestiging - Is creatief - Komt op voor eigen opvattingen - Neemt risico 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitdagend/creatief (4 vd 5) <ul style="list-style-type: none"> - Is creatief - Komt op voor eigen opvattingen - Is competitief - Grote stemmingswisselingen - Is eerlijk en direct 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderduikend (3 vd 4) <ul style="list-style-type: none"> - Ontkent zijn/haar begaafdheid - Vermijdt uitdaging - Zoekt sociale acceptatie - Wisselt in vriendschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • Risicoleerling (5 vd 6) <ul style="list-style-type: none"> - Is creatief - Zoekt buitenschoolse uitdaging - Is leer zichzelf - Verstoort - Presteert gemiddeld of minder - Bekritiseert zichzelf en anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Dubbel bijzonder (3 vd 4) <ul style="list-style-type: none"> - Heeft kenmerken van leer-en/of gedragsproblemen - Werkt inconsistent - Presteert gemiddeld of minder - (mogelijk als gevolg van eerste) - Verstoort of reageert af
--	--	--	---	--	---

3.2.7 Onderwijsbehoeften

Formuleer doelen en ondersteuningsbehoeften op basis van bovenstaande samenvatting en het gesprek met de leerling (3.2.2).

Doelen:	Eindconclusie ten aanzien van de behoefte aan versnellen of verrijken.
Ondersteuningsbehoeften:	<ul style="list-style-type: none">• De leerling heeft behoefte aan versnelling met verrijking• De leerling heeft behoefte aan verrijking of andere opties• We twijfelen over de onderwijsbehoeften

3.2.8 Omgeving

Niet nodig om in te vullen wanneer de behoeften meer gaan in de richting van verrijking.

Hoofduitspraak	Deeluitspraak	Score
De didactische voorzieningen in het volgende leerjaar (als versneld wordt) zijn goed	<ul style="list-style-type: none"> De volgende leraar beschikt over ruim voldoende leermiddelen en begeleidingsmogelijkheden om de leerling te bieden wat deze waarschijnlijk nodig heeft. 	3
	<ul style="list-style-type: none"> De volgende leraar beschikt over krap voldoende leermiddelen en of begeleidingsmogelijkheden om de leerling te bieden wat deze nodig heeft. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De leraar beschikt over onvoldoende leermiddelen en of begeleidingsmogelijkheden om de leerling te bieden wat deze nodig heeft. 	0
De didactische voorzieningen in het huidige leerjaar (als niet wordt versneld) zijn goed	<ul style="list-style-type: none"> De huidige leraar beschikt over ruim voldoende leermiddelen en begeleidingsmogelijkheden om de leerling te bieden wat deze waarschijnlijk nodig heeft. 	0
	<ul style="list-style-type: none"> De huidige leraar beschikt over krap voldoende leermiddelen en of begeleidingsmogelijkheden om de leerling te bieden wat deze nodig heeft. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De huidige leraar beschikt over onvoldoende leermiddelen en of begeleidingsmogelijkheden om de leerling te bieden wat deze nodig heeft. 	3
Er is steun van het team en de ontvangende leerkracht voor versnelling	<ul style="list-style-type: none"> De school en de ontvangende leerkracht in het bijzonder laten sterke steun zien voor versnelling als mogelijk arrangement voor differentiatie 	3
	<ul style="list-style-type: none"> Er is op school en bij de ontvangende leerkracht in het bijzonder een positieve houding t.o.v. versnelling 	2
	<ul style="list-style-type: none"> School laat minimale of ambivalente steun aan versnelling (bijv. huidige leerkracht is geen voorstander, maar ontvangende leerkracht wel) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Schoolbeleid of houding lijkt tegen versnelling te zijn (bijv. leerkracht en/of directeur die kind zouden ontvangen hebben ambivalent of negatief gereageerd) 	0

Ouders steunen kind en school	<ul style="list-style-type: none"> Ouders zijn sterk ondersteunend en willen samenwerken met school in het tegemoetkomen aan de onderwijsbehoeften van het kind 	3
	<ul style="list-style-type: none"> Ouders lijken ondersteunend en zijn over het algemeen betrokken bij de ontwikkeling en vooruitgang van hun kind Ouders lijken ongeïnteresseerd en niet betrokken bij de schoolresultaten van hun kind Ouders lijken overmatig betrokken bij de ontwikkeling en vooruitgang van hun kind en/of zetten het kind onder druk 	2 1 0
	<ul style="list-style-type: none"> Ouders hebben veel vertrouwen in versnelling Ouders hebben een redelijk vertrouwen in versnelling Ouders hebben een gematigd vertrouwen in versnelling Ouders hebben weinig of geen vertrouwen in versnelling 	3 2 1 0
De relatie met broers en zussen belemmert versnelling niet	<ul style="list-style-type: none"> Leerling heeft geen broers of zussen Broer of zus zit twee of meer leerjaren onder of boven de huidige groep van de leerling Broer of zus zit één groep onder de huidige groep van de leerling Broer of zus zit in de huidige of ontvangende groep 	1 1 1 0
De groep waarin de leerling eventueel terecht komt heeft een goed sociaal klimaat	<ul style="list-style-type: none"> De ontvangende groep is een sociale groep waarin deze leerling veel positieve contacten zal opbouwen. De ontvangende groep is een groep waarin deze leerling enkele positieve contacten zal opbouwen. De ontvangende groep is een groep waarin deze leerling misschien één positief contact zal opbouwen. De ontvangende groep is een groep waarin deze leerling geen positieve contacten zal kunnen opbouwen. 	3 2 1 0
De huidige groep biedt de leerling een minder goed sociaal klimaat	<ul style="list-style-type: none"> De huidige groep is een sociale groep waarin deze leerling ook in de toekomst veel positieve contacten opbouwt of behoudt. De huidige groep is een sociale groep waarin deze leerling enkele positieve contacten zal behouden of opbouwen. De huidige groep is een groep waarin deze leerling misschien één positief contact zal opbouwen of behouden. De huidige groep is een weinig sociale groep waarin deze leerling geen positieve contacten zal kunnen opbouwen. 	0 1 2 3
Steun van andere versnellende leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> Er zijn in deze klas meer leerlingen die zullen versnellen In deze klas zijn geen andere leerlingen die zullen versnellen 	3 0

Mogelijkheid van versnelling en verrijking op grond van omgevingsfactoren.

Omcirkel of noteer de juiste score

Accent op verrijking en andere opties	Mogelijkheid van versnelling met verrijking												
	Twijfel				Zeker				Z��r zeker				
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	12 13 14	15 16 17	18 20 22 25										

Aangaande versnelling en verrijking: wat kunt u nu concluderen voor wat betreft Omgeving?

Stimulerende factoren:

Belemmerende factoren:

3.3 Plannen

Besluit over het programma (alle factoren 1 t/m 8)

Kruis aan en omschrijf.

We werken voor de leerling een verrijkingprogramma of andere opties uit.	We twijfelen over het programma en doen onderzoek met de volgende vraagstelling:	We werken voor de leerling een programma uit van versnelling met verrijking
Bij dit besluit zijn betrokken:		
<ul style="list-style-type: none">• De leerling• Ouders• Huidige groepsleerkracht• Toekomstige groepsleerkracht•		<ul style="list-style-type: none">• Directeur• Intern begeleid(st)er• Team• Extern deskundige•

Handelingsplan

Schooljaar 201.. - 201..

Doelen:	Nagestreefde leerrendementen en vaardigheidsniveaus instrumentele vaardigheden:							
	TL		BL		SP		R&W	
	LR in %							
	Jan.	Juni	Jan.	Juni	Jan.	Juni	Jan.	Juni
	Cito vaardigheidsscore							
	Doelen bij de overige vakken voorzover afwijkend van reguliere doelen: Extra doelen buiten het reguliere programma.							
Inhoud:								
Instructie:								
Organiseren:								
Evaluatie: Hoe Wanneer Wie								

Bijlagen en bronnen

- het boek 'Luister en zie mij' van Annita Smit, en de bijbehorende downloads op www.talento.nl
- het boek 'Luister je wel naar mij' van Martine Delfos

Voor een overzicht van mogelijke doelen zie bijlage 1.

Voor mogelijke ondersteuningsbehoeften passend bij excellente leerlingen zie bijlage 2.

Voor een overzicht van onderwijsbehoeften bij leerlingprofielen, zie bijlage 3.

DOELEN VOOR EXCELLENTE LEERLINGEN

Voorbeelden:

<p>A. Herstel van de gevolgen van slecht afgestemd onderwijs. Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'her' motiveren van de leerling of zorgen dat de leerling zich weer uitgedaagd voelt. • leren leren. • geaccepteerd worden door klasgenoten. <p>B. Bevordering van cognitieve aanleg binnen het reguliere vakkenpakket. Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reguliere doelen in kortere tijd halen • excellent niveau behalen op één of meerdere cognitieve deelgebieden, bijvoorbeeld rekenen & wiskunde. • verdieping van kennis en vaardigheden binnen een regulier vakgebied • hogere doelen – analyse, synthese en evaluatie - binnen een regulier vakgebied accent geven. <p>C. Bevordering van andere sterk ontwikkelde aanleggebieden. Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • creativiteit • sociale vaardigheden, leiding geven • muzikale vaardigheden, • motorische vaardigheden. 	<p>D. Bevordering van katalyserende persoonlijkheidseigenschappen, met name: Werkhouding, bijv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leren doorzetten • Perfectionisme verminderen • Leren leren, verschillende doelen van de DVL <p>Sociaal emotionele ontwikkeling, bijv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • moed ontwikkelen je talent te tonen • diplomatiek leren omgaan met je leraar • leren leven, verschillende doelen van de DVL • je aanleg integer leren gebruiken <p>Fysieke ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> • een gezonde levensstijl ontwikkelen. <p>E. Doelen buiten het reguliere vakkenpakket of huidige referentiekader. Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doelen gekoppeld aan andere vakvormingsgebieden zoals een vreemde taal leren, filosoferen, leren denken.
---	--

BIJLAGE 2

ONDERSTEUNINGS- BEHOEFTE VAN EXCELLENTE LEERLINGEN

Voorbeelden:

... een instructie nodig ...

Die verkort is. Doelen, kernpunten en oplossingsstrategieën kort bespreken waarna het kind zelfstandig aan het werk kan;
Die top-down is, de te leren vaardigheid in breder kader plaatst, bijvoorbeeld in verband brengt met andere kennis en vaardigheden alvorens deze te instrueren;
Waarbij informatie wordt gevisualiseerd
Afgestemd is op de vragen die hij / zij stelt.

... opdrachten nodig ...

Die vooral appèl doen op toepassing, analyse, synthese en evaluatie.
Waarbij automatisering van vaardigheden, zoals tafels, technisch lezen via toepassing tot stand komen
Waarbij meerdere problemen, toepassingen, oplossingen etc. tegelijkertijd aan de orde komen

... (leer)activiteiten nodig ...

Die (aanzienlijk) grotere leerstofgehelen of stappen ineens bevatten: versnelling
Die aansluiten bij haar belangstelling voor de natuur of;
Die verhoogd appèl doen op denkvaardigheden;
Die appèl doen op het zelf plannen en vormgeven van taken

... feedback nodig ...

Waarbij accent wordt gelegd op zelfcontrole, zelf-evaluatie;
Waarbij rekening wordt gehouden met fouten ten gevolge van te ver doordenken.
Aangepast aan het hogere niveau van functioneren en gericht op hogere vaardigheden.
Waarbij de leerling niet met andere kinderen wordt vergeleken maar met zichzelf.

... groepsgenoten nodig ...

Met wie hij/ zij samenwerkend kan leren;
Die functioneren op overeenkomstig niveau bij samenwerking aan opdrachten
Die accepteren dat hij / zij meer kan op één of meerdere terreinen;
Die hem/haar vragen mee te spelen in de pauze;
Die het natuurlijk leiderschap van hem/haar accepteren.

... een leraar nodig ...

Die zich vooral opstelt als coach
Die duidelijk meer van hem / haar verwacht dan van de gemiddelde leerling
Die de leerling qua taal op een hoger niveau aanspreekt
Die kan accepteren dat hij / zij soms meer weet en kan dan hij / zij.

OVERZICHT VAN LEERLINGPROFIELEN IN RELATIE TOT ONDERWIJSBEHOEFTE

Profielen van hoogbegaafde leerlingen (bewerking Jan van Nuland SPOM)			
Profielen	Gedragsskenmerken	Herkenning	Behoefte aan
<p>Profiel I</p> <p>De aangepast succesvolle leerling</p> <p>Lijkt ideale leerling</p> <p>Reden gedrag: wil aardig gevonden worden (vaak meisjes)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • perfectionistisch • goede prestaties • zoek bevestiging van de leerkracht • vermijdt risico • acceptierend en conformerend • afhankelijk 	<ul style="list-style-type: none"> • schoolprestaties • prestatietests • intelligentietests • nominatie door leerkracht 	<ul style="list-style-type: none"> • versneld en verrijkt curriculum • ontwikkelen van persoonlijke interesses • vooraf testen, uitsluitend leerstof die nog niet beheerst wordt: leerstof inkorting • contact met ontwikkelingsgelijken • ontwikkeling van vaardigheden voor zelfstandig leren • mentor • begeleiding van school- en beroepsloopbaan

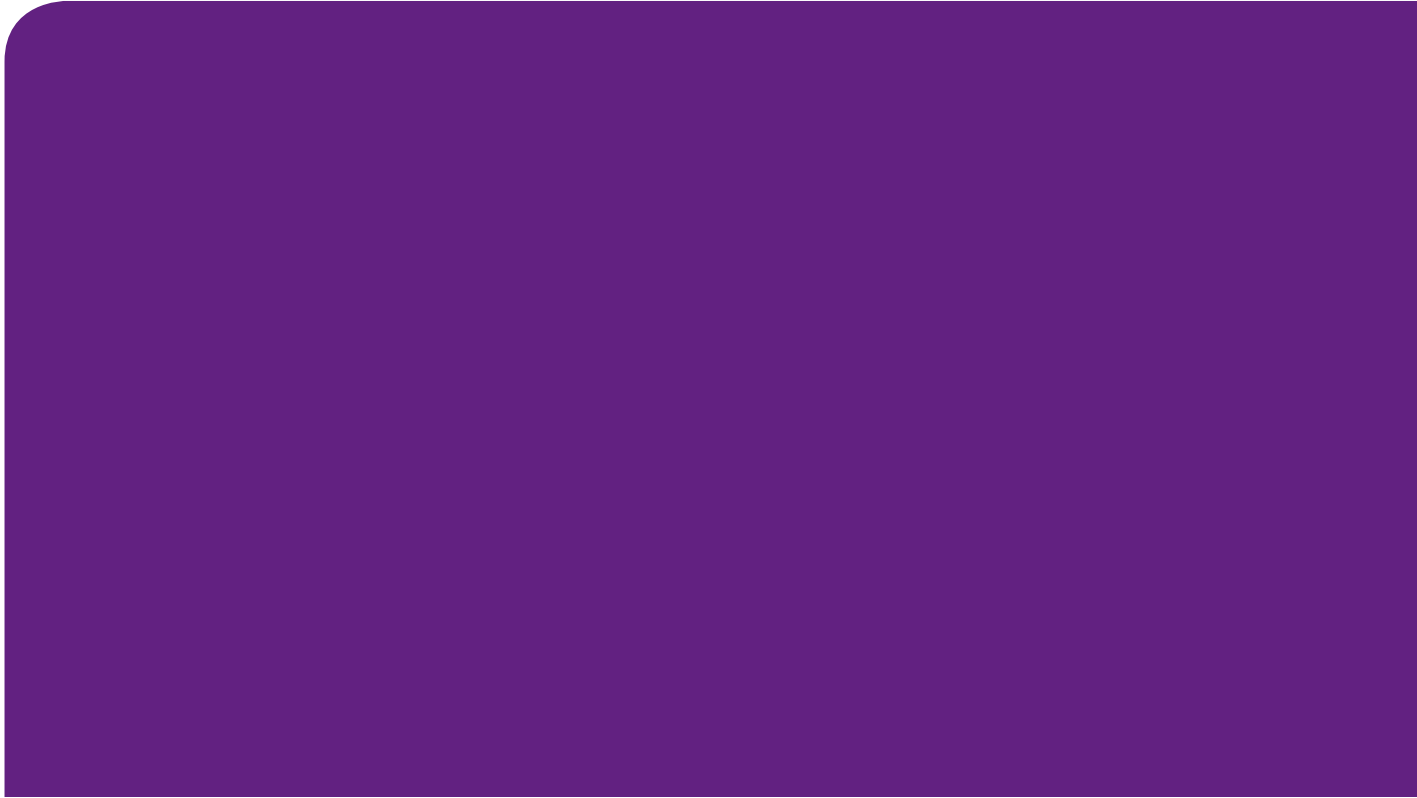
<p>Profiel II</p> <p>De uitdagend creatieve leerling</p> <p>Reden gedrag: wil erkenning, zal mond dus niet houden of reageert frustratie af met lastig gedrag (vaak jongens)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • corrigeert de leerkracht • stelt regels ter discussie • is eerlijk en direct • grote stemming-swisselingen • vertoont inconsistente werkwijzen • slechte zelfcontrole • creatief • voorkeur voor activiteit en discussie • komt op voor eigen opvattingen • competitief 	<ul style="list-style-type: none"> • nominatie door medeleerlingen • nominatie door ouders • interviews • geleverde prestaties • nominatie door volwassene buiten het gezin • creativiteitstests 	<ul style="list-style-type: none"> • versneld en verrijkt curriculum • tolerant klimaat • zoveel mogelijk bij passende leerkracht plaatsen • cognitieve en sociale vaardigheden trainen • directe en heldere communicatie met de leerling • gevoelens toestaan • mentor • zelfwaardering opbouwen • gedrag besturen met contracten • verdieping
<p>Profiel III</p> <p>de onderduikende leerling</p> <p>Reden gedrag; wil niet opvallen, ontkent talent</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ontkent begaafdheid • doet niet mee in programma's voor meer begaafde leerlingen • vermijdt uitdaging • zoekt sociale acceptatie • wisselt in vriendschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • nominatie door begaafde medeleerlingen • nominatie door ouders • prestatietests • intelligentietests • prestaties 	<ul style="list-style-type: none"> • begaafdheid herkennen en adequaat opvangen • niet participeren in speciale activiteiten toestaan • sexe-rol modellen geven (vooral meisjes) • doorgaan met informeren over opleidings- en beroepsmogelijkheden
<p>Profiel IV</p> <p>Risico leerling</p> <p>Reden gedrag: ontvlucht op deze manier de frustratie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • neemt onregelmatig deel aan onderwijs • maakt taken niet af • zoekt buitenschoolse uitdaging 	<ul style="list-style-type: none"> • analyse van verzameld werk • informatie van leerkrachten uit het verleden 	<ul style="list-style-type: none"> • diagnostisch onderzoek • groepstherapie • niet-traditionele studievastigheden

	<ul style="list-style-type: none"> • verwaarloost zichzelf • isoleert zichzelf • creatief • bekritiseert zichzelf en anderen • werkt inconsistent • verstoort, reageert af • presteert gemiddeld of minder • defensief 	<ul style="list-style-type: none"> • discrepantie tussen intelligentiescore en geleverde prestaties • inconsistenties is prestaties • creativiteitstests • nominatie door begaafde medeleerlingen • geleverde prestaties in niet-schoolse settings 	<ul style="list-style-type: none"> • verdieping • mentor • niet-traditionele leerervaringen buiten de klas
<p>Profiel V Dubbel bijzonder Reden gedrag: frustratie afreageren</p>	<ul style="list-style-type: none"> • werkt inconsistent • presteert gemiddeld of minder • verstoort, reageert af 	<ul style="list-style-type: none"> • sterk uiteenlopende resultaten op onderdelen van een intelligentietest • herkenning door relevante anderen • herkenning door leerkracht met ervaring met onderpresteerders • interview • wijze van presteren 	<ul style="list-style-type: none"> • plaatsing in programma voor begaafden • voorzien van benodigde bronnen • niet-traditionele leerervaringen • begin met onderzoek en ontdekkingen • tijd met ontwikkelingsgelijken doorbrengen (niet persé leeftijdgenoten) • individuele begeleiding

<p>Profiel VI De zelfsturende autonome leerling Is de ideale leerling! Reden gedrag: heeft balans gevonden tussen eigen behoeften en eisen omgeving</p>	<ul style="list-style-type: none"> • goede sociale vaardigheden • werkt zelfstandig • ontwikkelt eigen doelen • doet mee • werkt zonder bevestiging • werkt enthousiast voor passies • creatief • komt op voor eigen opvattingen • neemt risico 	<ul style="list-style-type: none"> • bereikte schoolresultaten • produkten • prestatietests • interviews • nominatie door leerkracht, klasgenoot, ouders, zichzelf • intelligentietests • creativiteitstests 	<ul style="list-style-type: none"> • ontwikkelen van een lange-termijn plan voor studie • versneld en verrijkt curriculum • belemmeringen in tijd en plaats wegnemen • vooraf testen, uitsluitend leerstof die nog niet beheerst wordt: leerstof inkorting • mentor • begeleiding van school- en beroepsloopbaan. • vervroegde toelating tot vervolgopleiding
---	--	---	--

Overgenomen uit Betts, G.T. & Neihart, M. (1988). Profiles of the Gifted and Talented. Gifted Child Quarterly, 32(2), 248-253. © vertaling: CBO-KUN.

Toelichting: Jan van Nuland - SPOM

School aan Zet

Lange Voorhout 20 | 2514 EE Den Haag

Postbus 556 | 2501 CN Den Haag

www.schoolaanzet.nl

